The Central Research institute
of the Armed Forces of Ukraine

Military Science. Vol. 3 No. 1 (2025)

DOI: 10.62524/msj.2025.3.1.11

Шлях військового лідера: історичний досвід бойових дій Головнокомандувача до початку широкомасштабного вторгнення (2014–2022 роки)

Олексій Ноздрачов
кандидат юридичних наук
заступник начальника Центрального науково-дослідного інституту
Збройних Сил України з морально-психологічного забезпечення
Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України
03049, проспект Повітряних Сил, 28 Б, Київ, Україна
e-mail: o.o.nozdrachov@post.mil.gov.ua
ORCID: 0000-0002-7261-4381

Тимур Баротов
науковий співробітник
Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України
03049, проспект Повітряних Сил України, 28 Б, Київ, Україна
e-mai:barotov@i.ua
ORCID: 0009-0002-4876-0810

Анотація. Актуальність цієї статті полягає в ознайомленні широкого загалу з бойовою біографією представника нового покоління воєначальників, загартованих у боях з 2014 року, формуванні довіри в суспільстві щодо вищого військового керівництва України та спростуванні фейків про “паркетних генералів, які не вміють воювати”.

Сьогодні в інформаційному просторі точиться не менш запекла боротьба за свідомість українців, що спричиняє потребу в активній протидії.

Великі обсяги інформації у відкритих джерелах подекуди бувають протилежні за змістом, що зумовлено активізацією інформаційно-психологічних операцій під час війни, потребують критичного аналізу й усвідомлення, вибірки, просування і поширення об’єктивної інформації, правдивих фактів та спростування ворожих наративів.

Об’єктами інформаційних атак в умовах війни стають насамперед представники вищого воєнно-політичного керівництва держави, зокрема головнокомандувач і воєначальники. Противник здійснює всілякі заходи з метою їх дискредитації у суспільстві.

Потреба у захисті від здійснених і ймовірних інформаційних атак командування стає важливим елементом у збереженні єдності в Україні у протистоянні агресору.

Рівень поінформованості особового складу сил оборони та громадян України щодо свого командування та вищого політичного керівництва має бути значно покращено, це має стати елементом державної інформаційної політики із залученням усіх видів засобів масової інформації, зокрема електронних і соціальних мереж.

Усвідомлення бойового минулого генерала Олександра Сирського, успіхи в бойових операціях дозволяють вчити нову генерацію командирів усіх ланок на прикладах стійкості, мужності, нестандартного мислення і вміння ухвалювати самостійні рішення в умовах динамічної зміни оперативної обстановки, яка вимагає швидких і грамотних командирських рішень.

Ключові слова: генерал Олександр Сирський, Головнокомандувач Збройних Сил України, антитерористична операція, російсько-українська війна (2014 рік), Дебальцеве, Мінські домовленості, операція Об'єднаних сил, стандарти НАТО, реформування Сухопутних військ Збройних Сил України.

Вступ

Генерал Олександр Станіславович Сирський – Головнокомандувач Збройних Сил України. Здійснює безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України (ЗС України). Для цивільних українців став загальновідомим після призначення на зазначену посаду, однак свій бойовий шлях із захисту України генерал Олександр Сирський розпочав задовго до широкомасштабного вторгнення, а саме у 2014 році, від початку російсько-української війни.

Методологічна основа

У статті використані матеріали з відкритих джерел, доступних для широкого загалу, деякі спогади військових, які особисто знали генерала О. Сирського, виконували його накази і розпорядження у зазначений період, короткі відомості його біографії для розуміння його становлення як воєначальника. В основу запропонованого дослідження покладено зміни в формуванні воєначальника як командира в умовах асиметричної війни з ворогом, який не дотримується Женевської конвенції та правил ведення війни.

Результати та обговорення

На становлення Олександра Сирського як воєначальника вплинуло чимало факторів у його житті, військовій кар'єрі до 2014 року. Для розуміння цього слід ознайомитись з ключовими віхами з біографії бойового генерала.

Олександр Сирський народився 26 липня 1965 року в селі Новинки Володимирської області російської рфср. У 1986 році закінчив московське вище загальновійськове командне училище. Офіцерську службу Олександр Сирський розпочав з посади командира мотострілецького взводу у 1986 році в м. Лубни Полтавської області. Після розпаду срср продовжив службу в ЗС України. У 1996 році з відзнакою закінчив Академію ЗС України (оперативно-тактичний рівень). Командував 72-ю Окремою механізованою бригадою, що базувалася в Білій Церкві.

У 2006 році Олександр Сирський закінчив із золотою медаллю оперативно-стратегічний факультет Національної академії оборони України й очолив управління планування операцій Об'єднаного оперативного командування (ООК) ЗС України, створеного за рік до того, з метою наближення і поступового переходу до стандартів НАТО. За рік служби став начальником штабу – першим заступником командувача ООК ЗС України. Після обрання президентом В. Януковича і повернення до проросійського курсу нової влади ООК було ліквідовано. З того часу проходив службу на посадах у Генеральному штабі ЗС України. Зокрема у 2011–2012 роках обіймав посаду першого заступника начальника Головного управління військового співробітництва та миротворчих операцій Генерального штабу ЗС України.

Початок бойових дій на сході України (2014 рік). АТО

З початком російської агресії на сході України у 2014 році Олександр Сирський активно долучився до оборони країни, обіймаючи ключові командні посади. З початком бойових дій на сході України очолив штаб антитерористичної операції (АТО).

Узимку 2015 року, під час боїв за Дебальцеве, тоді ще генерал-майор Олександр Сирський був одним із головних командирів сил АТО і разом з начальником Генерального

штабу ЗС України Віктором Муженко виїжджав безпосередньо в Дебальцеве. У боях за Вуглегірськ, в селі Рідкодуб та спробі відбити Логвинове брав безпосередню участь в управлінні військами.

Під його управлінням було здійснено підриви можливих шляхів переходу через річку Карапульку. Однак, за словами генерала, керівник сектора не дав провести всі підриви, через що переправи були захоплені супротивником. Надалі сформована О. Сирським тактична група "Барс" прикривала вихід ЗС України з Дебальцевого з метою уникнення повного оточення. Саме так розпочався бойовий шлях генерала Олександра Сирського.

Такі дії дозволили організовано вивести війська з оточення, мінімізувавши втрати особового складу та техніки. Тоді під його керівництвом перебувало близько 4,5 тисячі військових, яким протистояли до 20 тисяч російських військових з важкою технікою "без прапора", тобто які приховували свою приналежність до зс рф. На Мінських перемовинах ще 12 лютого 2015 року було досягнуто домовленості, що з 15 лютого відбудеться припинення вогню. Саме в цей час російський президент максимально затягував переговори, щоб не підписувати "Мінськ-2", поки його батальйонно-тактичні групи остаточно не захоплять Дебальцеве, яке вже за досягнутою домовленістю мало залишатися під контролем ЗС України.

Рисунок 1. Генерал-лейтенант Олександр Сирський (у центрі) керував боями у Вуглегірську, селі Рідкодуб та під час спроби відбити Логвинове. Фото: Пресцентр штабу АТО, Тарас Грень

В одному з інтерв'ю, описуючи події під м. Дебальцеве, Олександр Сирський робив висновки, які й сьогодні, через 11 років початку російсько-української війни, залишаються актуальними: "*Насамперед це характер дій та спосіб мислення противника. І його не слід як недооцінювати, так і переоцінювати. У протистоянні ж з рф обов'язково слід враховувати підступність та нехтування базовими правилами ведення війни, що, на жаль, ми зрозуміли на власному досвіді вже досить пізно.*

Як приклад подій під час Дебальцівської операції можу навести таке: попри досягнуті у Мінську домовленості щодо припинення вогню з 00.00 15 лютого 2015 року, проросійські бойовики за підтримки регулярних підрозділів збройних сил рф не лише обстрілювали позиції наших військ з танків, артилерії та реактивних

систем залпового вогню, а й систематично здійснювали штурмові дії, намагаючись захопити базові табори, опорні пункти та блокпости, завдавали ударів по мирних цілях у населених пунктах.

Особливого значення набули заходи психологічного впливу з боку рф. Противник широко використовував підрозділи інформаційно-психологічних операцій. У цей час українські військовослужбовці отримували адресні СМС-повідомлення з погрозами та вимогами здати свої позиції. Рідні та близькі наших військових також отримували СМС-повідомлення подібного змісту.

Тут я знову хочу повернутися до питання обмеження використання мобільних телефонів військовослужбовцями при виконанні бойових завдань. Адже часто саме мобільні засоби зв'язку викривають наші позиції, що призводить до втрат особового складу та техніки…"

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України під час боїв на Дебальцівському плацдармі, Указом Президента України від 14 березня 2015 року № 144/2015 Олександр Сирський нагороджений орденом Богдана Хмельницького ІІІ ступеня, а згодом отримав звання генерал-лейтенанта.

У 2016 році Олександр Сирський очолив Об'єднаний оперативний штаб ЗС України, який координував дії різних силових структур на Донбасі.

У 2017 році генерал-лейтенант Олександр Станіславович Сирський був призначений командувачем АТО на сході України. На цій посаді він продовжив роботу, розпочату в попередні роки, спрямовану на стабілізацію ситуації у зоні конфлікту та підвищення боєздатності українських військ, відповідав за стратегічне планування та проведення операцій, спрямованих на стримування агресії та відновлення контролю над окупованими територіями.

Хоча конкретні операції, проведені під керівництвом Олександра Сирського у 2017 році, не широко висвітлювалися в публічному просторі, його діяльність на посаді командувача АТО була спрямована на ефективне стримування ворожих сил. Командувач активно займався організацією навчань та тренувань для підрозділів, залучених до АТО, що сприяло підвищенню їхньої готовності до виконання бойових завдань. Він особисто відвідував передові позиції, що було нетиповим для командувачів АТО/ООС, демонструючи підтримку особовому складу та забезпечуючи ефективне керівництво на місцях.

Завдяки ефективному командуванню та координації дій підрозділів вдалося утримати лінію розмежування та запобігти просуванню противника, водночас покращити оборонні позиції. Під його керівництвом проводилися роботи з укріплення оборонних рубежів, що підвищувало захищеність українських військ, підвищувало стійкість до можливих атак і знижувало втрати від вогню противника, який систематично порушував Мінські домовленості.

Ще одним здобутком під його керівництвом став розвиток і вдосконалення взаємодії між підрозділами. Олександр Сирський сприяв покращенню координації між різними родами військ та силових структур, організував ефективну взаємодію, що забезпечувало злагодженість дій під час виконання бойових завдань.

Загалом діяльність Олександра Сирського на посаді командувача АТО у 2017 році була спрямована на зміцнення позицій військ, покращення їхньої підготовки та забезпечення стабільності в зоні конфлікту.

Командувач Об'єднаних сил (травень – серпень 2019 року)

У період з травня по серпень 2019 року генерал-лейтенант Олександр Станіславович Сирський обіймав посаду командувача Об'єднаних сил (ООС) на сході України. Ця операція,

розпочата у квітні 2018 року, була спрямована на протидію діяльності російських та проросійських збройних формувань у Донецькій та Луганській областях і набула ознак воєнної, а не антитерористичної операції, як раніше, що значно підвищило її ефективність.

На посаді командувача ООС Олександр Сирський організував цілодобовий моніторинг та аналіз ситуації з використанням камер відеоспостереження. Проводився постійний аналіз оперативної обстановки, що дозволяло своєчасно реагувати на зміни в обстановці та швидко ухвалювати обґрунтовані рішення.

У цей період значних бойових операцій не проводилось, з огляду на дотримання вимог Мінських домовленостей. Це дозволило організувати роботу з підвищення боєздатності та підготовки військ. Олександр Сирський активно займався організацією навчань та тренувань для підрозділів, залучених до АТО, що сприяло підвищенню їхньої готовності до виконання бойових завдань та підготовці резервів. Також його діяльність була спрямована на стримування ворога, проведення локальних операцій.

Завдяки ефективному командуванню вдалося утримати лінію розмежування та запобігти просуванню противника. Підрозділи ООС здійснювали заходи з нейтралізації диверсійно-розвідувальних груп противника та забезпечення безпеки мирного населення. Загалом діяльність Олександра Сирського на посаді командувача Об'єднаних сил у цей період сприяла підтримці стабільності в регіоні та підвищенню боєздатності українських військ. Під його керівництвом була розроблена детальна інструкція дій військовослужбовців у разі порушення режиму припинення вогню з боку противника.

Командувач Сухопутних військ ЗС України (серпень 2019 року)

5 серпня 2019 року, після перемоги на президентських виборах Володимира Зеленського, Олександр Сирський був призначений Командувачем Сухопутних військ ЗС України. На цій посаді він зосередився на реформуванні та модернізації Сухопутних військ, підвищенні рівня бойової підготовки особового складу та переозброєнні підрозділів сучасною технікою. За його командування було прискорено роботу з впровадження стандартів НАТО, модернізації озброєння та техніки, а також підвищенні професійної підготовки особового складу. Ці заходи сприяли підвищенню боєздатності наших військ та їх готовності до відбиття можливої агресії. 23 серпня 2020 року Командувачу Сухопутних військ ЗС України Олександру Сирському присвоїли звання генерал-полковника.

У липні 2021 року Президент України Володимир Зеленський звільнив Міністра оборони України Андрія Тарана і Головнокомандувача Руслана Хомчака. Посаду Головнокомандувача ЗС України запропонували Олександру Сирському, але з етичних міркувань він відмовився… На цю посаду було призначено Валерія Залужного.

Напередодні широкомасштабного вторгнення (2021–2022 роки)

Ще восени 2021 року, коли з надійних джерел з'явилась перша інформація про можливий широкомасштабний наступ російських військ, Головнокомандувач ЗС України Валерій Залужний створив угруповання для захисту Києва та призначив генерал-полковника Олександра Сирського його керівником. У грудні 2021 він проінспектував 72-гу ОМБр, а вже на початку лютого 2022 року бригаду підпорядкували напряму О. Сирському. 21 лютого бригада отримала наказ висуватись на оборону Києва, однак, головний напрям удару очікували з Чернігівщини, тому основна частина її сил перебувала на лівому березі Дніпра. Він також наказав перекинути артилерію ближче до Києва, а авіацію, навпаки, відвести на запасні аеродроми для виведення з-під російських ударів.

З початком широкомасштабного вторгнення Олександр Сирський очолив оборону Києва, але тема статті саме про бойовий шлях генерала Сирського з 2014 до 24 лютого 2022 року.

Генерал-полковник Олександр Станіславович Сирський відіграв ключову роль у кількох успішних військових операціях України в період з 2014 по 24 лютого 2022 року. Окрім вже згаданих боїв за Дебальцеве та його діяльності на посаді командувача Об'єднаних сил, варто відзначити його внесок у реформування та підвищення боєздатності Сухопутних військ ЗС України, запровадження стандартів НАТО, підготовку і навчання офіцерів за новими стандартами.

Висновок

Генерал Олександр Сирський зробив значний внесок у захист та оборону України в період з 2014 по 2022 роки. Його лідерські якості, стратегічне мислення та рішучість сприяли успішному виконанню складних військових операцій, що підвищило обороноздатність країни та зміцнило моральний дух українських воїнів. Постать генерала має стати взірцем для молодих офіцерів як майбутніх командирів нової генерації.

Його внесок у реформування та підвищення боєздатності Сухопутних військ ЗС України напередодні широкомасштабного вторгнення, безпосереднє керування боями в перші дні війни стали важливою складовою стійкості оборони, а швидке реагування на зміни бойової обстановки, завдавання контрударів не дозволили агресору здійснити швидке захоплення Києва і зламати систему оборони України.

За період російсько-української війни з 2014 року завдяки таким лідерам, як генерал О. Сирський, в Україні виросло ціле покоління героїв.

Доступність до об'єктивної інформації як для громадян України, так і для особового складу ЗС України щодо вищого воєнно-політичного керівництва держави дозволяє критично аналізувати великі обсяги інформації і відкидати будь-які спроби дезінформації з боку ворожої пропаганди.

Рекомендації

Українці знають багато фактів наших перемог на тих чи інших ділянках фронту, але мало хто знає, завдяки кому і чому відбулась та чи інша подія. Це дозволяє супротивнику поширювати фейки і провадити інформаційно-психологічні операції з метою дискредитації воєнного керівництва і підриву довіри до військових загалом.

В умовах російсько-української війни з метою національно-патріотичного виховання молоді, яка завтра може стати до лав ЗС України, слід приділяти більше уваги героїзації захисників України, популяризації шани до українських воїнів від солдата до генерала з-поміж усього цивільного населення як усередині країни, так і за кордоном, де в школах і навчальних закладах навчається значна кількість молодих громадян України. Прикладів героїзму тисячі, але контрольований державою інформаційний простір лише частково провадить таку інформаційну політику, що вимагає певної корекції.

Використані джерела

1. *Сирський Олександр Станіславович.* Вікіпедія. https://uk.wikipedia.org/wiki/Сирський_Олександр_Станіславович
2. Олександр Сирський: "Армія повинна бути завжди готова до перемоги!" *Defense Express*. https://defence-ua.com/people_and_company/oleksandr_sirskij_armija_povinna_buti_zavzhdi_gotova_do_peremogi-253.html
3. Олександр Сирський. Біографія командувача Сухопутних військ ЗСУ. *РБК-Україна.* https://www.rbc.ua/rus/news/choli-kontrnastupu-shcho-vidomo-komanduvacha-1706724937.html

4. *Операція об'єднаних сил.* Вікіпедія. https://uk.wikipedia.org/wiki/Операція_об'єднаних_силru.wikipedia.org
5. *Порошенко призначив О. Сирського новим командувачем ООС: що про нього відомо.* (2019, 6 трав.). https://www.unian.ua/politics/10539840-poroshenko-priznachiv-oleksandra-sirskogo-novim-komanduvachem-oos-shcho-pro-nogo-vidomo.html
6. Зеленський змінив командувача Об'єднаних сил. (2019, 5 серп.). *Радіо Свобода*. року. https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-zminyv-komanduvacha-oos/30094463.html
7. Президент України. (2021). *Про призначення О. Павлюка Командувачем об'єднаних сил (329/2021)*. https://www.president.gov.ua/documents/3292021-39585
8. *Сьогодні святкує ювілей Командувач Сухопутних військ ЗС України*. (2020, 26 лип.). https://www.mil.gov.ua/news/2020/07/26/sogodni-svyatkue-yuvilej-komanduvach-suhoputnih-vijsk-zs-ukraini/
9. *Як відбувався вивід українських військ з Дебальцеве – пояснення Муженка*. https://24tv.ua/yak_vidbuvavsya_vivid_ukrayinskih_viysk_z_debaltseve_poyasnennya_muzhenka_n1219194
10. Президент України. (2015). *Про відзначення державними нагородами України (144/2015)*. https://www.president.gov.ua/documents/1442015-18629
11. Події довкола Дебальцевого крізь призму часу – інтерв'ю з Олександром Сирським. *АрміяІнформ*. https://armyinform.com.ua/2020/02/19/podiyi-dovkola-debalczevogo-skriz-pryzmu-chasu-intervyu-z-oleksandrom-syrskym/